

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Гуманітарно-педагогічний факультет

Кафедра філософії та міжнародної комунікації

ЗБІРНИК

науково-практичного семінару

«Голодомор 1932-1933 років: геноцид української нації»

до 90-х роковин Голодомору - геноциду в Україні

23 листопада 2023 р.

м. Київ

Кичкирук Вікторія Володимирівна,
студентка 3 курсу, спеціальність
«Соціальна робота»,
факультет гуманітарно-педагогічний

ГОЛОДОМОР 1932-1933 рр.: ГЕНОЦИД УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІЇ

Голодомор 1932-1933 років в Україні є глибоким історичним шрамом, який свідчить про найжахливіший геноцид і людську трагедію, вчинену тоталітарним радянським режимом Йосипа Сталіна. Деталі події розкривають глибокий рівень страждань і злочинів проти людяності, які не лише стали шрамом на національній ідентичності, але й символом жорстокості та безжалісності влади.

Причини Голодомору:

- Колективізація та конфіскація землі: політика колективізації передбачала об'єднання селянських господарств у колгоспи та конфіскацію приватних земель. Це позбавило селян можливості вирощувати їжу для власного споживання.
- Політика конфіскації продовольства: радянський уряд контролював запаси зерна та продовольства, що спричинило масовий голод у сільській місцевості.
- Експорт зерна за кордон: зерно, зібране в Україні, вивозилося за кордон для підтримки інших частин СРСР, що поглиблювало кризу в українському сільському господарстві.
- Тотальні репресії: селяни, які виступали проти колективізації або намагалися приховати їжу, зазнавали тотальних репресій і терору.

Голодомор розпочався з політики колективізації, яка об'єднала селянські господарства в колгоспи та конфіскувала приватну землю і продовольство. Цей процес призвів до розвитку жахливого геноциду, що характеризувався сегрегацією селян, позбавленням їжі та експлуатацією.

У 1932 році радянський уряд посилив контроль над зерновими запасами та експропріював зерно на експорт і для решти СРСР. Це стало однією з

головних причин масового голоду, який залишив українських селян без можливості вирощувати та зберігати їжу для власного споживання.

Репресії проти селян, які виступали проти колективізації, також сприяли погіршенню ситуації. Селян, які відмовлялися вступати до колгоспів, позбавляли землі та їжі, що прискорювало голод. Селян, які виступали проти політики радянського уряду, масово заарештовували, депортували і навіть страчували.

Іншим трагічним аспектом Голодомору був експорт великої кількості зерна за кордон для підтримки інших частин Радянського Союзу. Свідомий експорт продовольства був наочною демонстрацією геноцидного характеру радянської політики та безпрецедентним нападом на національну приналежність і гідність українських громадян.

Голодомор визначається не лише кількістю фізичних жертв, але й непоправним впливом, який він мав на соціальну та культурну тканину України. Суспільство втратило не лише своїх членів, але й елементи своєї ідентичності, зруйнувалися сімейні структури, а економіка зазнала непоправних втрат.

Наслідки Голодомору:

- Втрати населення: кількість жертв, за різними оцінками, сягала мільйонів, найбільше постраждало сільське населення.
- Соціальні розколи: Голодомор призвів до руйнування сімей, розпаду традиційних структур і великої демографічної кризи.
- Втрата ідентичності: українське суспільство втратило не лише фізичних представників, але й частину своєї культурної та історичної спадщини.

Наукові дослідження свідчать, що кількість жертв Голодомору може сягати мільйонів. Це стає важливим фактором у визнанні Голодомору геноцидом, адже масштаби та організованість злочину є беззаперечними.

Проголошення 23 листопада 2023 року Днем пам'яті жертв Голодомору є важливим кроком у визнанні та вшануванні пам'яті жертв. Цей день слугує

нагадуванням про те, наскільки важливо зберегти правду історії та не допустити повторення подібних трагедій у майбутньому.

Голодомор містить багато важливих уроків для людства. Він має стати тривожним сигналом, що права людини та гідність народів є важливими для всіх суспільств і потребують нашого захисту. А пам'ять про Голодомор має бути джерелом невичерпної вдячності українського народу за свою свободу та велику гідність.

Ковалевський Валерій Олександрович,

студент 4 курсу,

спеціальність «Агрономія»,

агробіологічний факультет

МІФОЛОГІЯ ГОЛОДОМОРУ, ЩО ДОСІ Є «ПРАВДОЮ»

Голодомор – це геноцид української нації радянським тоталітарним режимом, що здійснювався через штучно створені умови голоду. Так, ми, українці, визначаємо це поняття. Та досі в інших куточках нашої планети все ще вірять у те, що голод відбувся через посуху, або у те, що голод – був характерний для усього СРСР і це не було геноцидом українського народу. За останні роки Україна, як держава, не просто зруйнувала кайдани СНГ, а й показала зовсім інші цінності та принципи, а онлайн-світ сам зробив висновки. Для нас важливо – донести суть боротьби українського народу за волю і правду, де під час Голодомору її цілеспрямовано намагалися знищити та заморити голодною смертю.

«У 1932 році була посуха (або неврожай)!» – найпопулярніший міф, що можна почути від людей, що про Голодомор дізнавалися з радянських підручників історії або від джерел масової інформації росії, яка досі, як самоправонаступниця СРСР, заперечує факт Голодомору та приховує прямі докази злочинів – центральні архіви КДБ. Не менш згубним в цьому питанні те, що робота радянської пропаганди та спецслужб змушували мовчати тих людей, що пережили геноцид, настільки, що навіть їхні діти не знали усієї правди, і

лише невелика кількість з тих, хто вижив, змогли вже після відкриття українських архівів дати свідчення тих подій.

«Голод був усюди (СРСР)!» – типовий аргумент людей, які досі не можуть перестати дивитися на східноєвропейські країни як на частину радянської держави. Цей аргумент просто і влучно спростовує математика. Чисельність населення росіян з 1932 р. до 1939 р. збільшилося на 26%, білорусів – на 11%, а українців за аналогічний період – зменшилося на 10%. Тобто при типовій ситуації збільшення населення за 10-15 років на території України воно зменшилося, що свідчить про цілеспрямоване скорочення українців, тобто геноцидом.

«СРСР насправді забирав їжу для того, щоб не загинуло ще більше людей в інших республіках!» – не менш популярний міф, який здається логічно пов'язаний з попереднім. Але, враховуючи факти, у порівнянні з попереднім, цей аргумент стає очевидною брехнею. Цинізм даного твердження найбільше полягає в тому, що врожай був чималим того року, СРСР пропонували допомогу, але, намагаючись показати себе в ролі помічників, керівництво держави на чолі із Сталіним не просто не приймали допомоги, але ще й розпродавали і навіть віддавали чи не найбільші обсяги зерна за час тодішнього існування радянського режиму.

Враховуючи, факти, що засновані на елементарній статистиці, є очевидним геноцид саме українського народу. Світ не бачив гори трупів, бо СРСР мало близько 60 років, щоб приховати свої злочини, чого вочевидь не змогли б зробити ані нацисти за 4 роки, ані хуту чи серби менше, ніж за рік. Але історія, тим паче в такому малоосязжному терміні, вже відома і доведена.

Наше завдання – викорінити радянські уявлення про українців та міфи й оповіді про наші трагедії. Це злочини, що залишилися непокараними, і, коли вже росія вважає себе правонаступницею СРСР, – має відповідати за злочини проти поневолених режимом народів.

Аліщук Антон Олександрович

студент 4 курсу, 2 групи
агробіологічного факультету
спеціальність «Агрономія»

Науковий керівник: **Кичкирук Т.В.**

кандидат філософських наук, доцент

Національний університет біоресурсів і природокористування України

(м. Київ, Україна)

ГОЛОДОМОР 1932-1933 Р: ГЕНОЦИД УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІЇ

Не лише в історії України, а й у світі небагато знайдеться таких трагедій, як Голодомор 1932-1933 років. Пекло, створене в Україні на початку 1930-х років, ні з чим не порівняти ні в Україні, ні в світовій історії. Довгий час тема Голодомору була під забороною. Лише з кінця 1980-х правда поступово стає доступнішою. Сьогодні в Україні живуть десятки тисяч людей, які зберігають пам'ять про події Голодомору та можуть донести унікальні свідчення нинішнім і майбутнім поколінням.

Варто зазначити, що дослідники Голодомору вважають, що Великий голод був використаний для: придушення прагнення українців до незалежності, знищення соціально-економічної основи української національної ідеї та знищення української нації як такої, оскільки більшість загиблих були українці. Слід зазначити, що відкриті архівні документи свідчать, що авторами геноциду, фізичного знищення людей, була тодішня влада, радянський політичний режим.

Врешті, що ж таке Голодомор в Україні? Акт геноциду українського населення, організований керівництвом СРСР у 1932-1933 рр. шляхом створення штучного масового голоду. Це призвело до смерті від 3 до 5 млн українців, а кількість жертв по всьому Радянському Союзу налічується до 7 млн. Проте, питання кількості людських втрат України досі залишається відкритим. Голодомор визнали геноцидом українського народу держави Європи, Америки.

Більшість науковців схилиються до думки, що головною причиною голоду в Україні було вилучення у селян збіжжя на основі надмірних

хлібозаготівельних планів, встановлюваних за рішенням вищих партійних органів.

Поділюсь наступною надважливою інформацією, котру варто пам'ятати по сьогодні. Тож цей час бабуса чітко пам'ятає як з розповідей її мами, так і сама. Цитую: "люди гинули масово, навіть лежачи на вулиці, не було кому ні прибрати, ні по-християнськи поховати, гинули цілими родинами". До речі, вона із Західної України, де Голодомор був дуже тяжким. У родині бабусі було 6 дівчаток і один брат. Їхній батько працював у пана і був старостою села. Тому тато міг принести шматочки хліба для бабусі та її братів і сестер. Але коли була масова хлібозаготівля, коли зерно лежало на левадах, на складах, то «російські нелюди» спеціально брали каністри з гасом і вночі обливали зерно. Склади були заповнені зерном, але керівництво видавало мізерні порції так, що з нього неможливо було нічого приготувати, а ні на борошно змолоти. Люди дивилися на те зерно, але його не можна їсти, і просто божеволіли, тому що психологічно було дуже важко таке переживати. Важко було усвідомити, що це зробили представники НКВД. Всі ці нелюдські дії булt спрямовані на геноцид українського народу, тобто на винищення.

Не новина, що під час цього голоду були зафіксовані випадки канібалізму, що ще більше робить моторошним той період. Майже постійно під час інтерв'ю рідні плакали, що унеможливлювало роботу, іноді важко було зрозуміти, доводилось чекати моменту щоб продовжити розмову далі. Бабусям важко про це згадувати, бо навіть і зараз, вони економлять та смакують чорним шматком хліба. Мені складно уявити як це відбувалось, але хотілось прокричати від розпачу.

Голодомор 1932-1933 рр. є одним з найбільших злочинів проти українського народу у XX столітті. Він мав штучний, заздалегідь спланований характер. У 2006 році Верховна рада України прийняла закон, який кваліфікує Голодомор як геноцид українського народу.

А тому варто робити все, щоб нащадки, особливо молодь, знали про ті лихоліття, берегли їх у пам'яті в ім'я того, щоб таке минуле ніколи не повторилось.

Каращук Каріна Максимівна

студентка 2 курсу, групи МВ-22001Б

гуманітарно-педагогічного факультету

Науковий керівник: Гольцов А.Г.

Національний університет біоресурсів і

природокористування України

м.Київ

ГОЛОДОМОР В УКРАЇНІ: ОСНОВНІ ПРИЧИНИ І НАСЛІДКИ

Голодомор – геноцид української нації, здійснений радянськими лідерами на чолі з Йосипом Сталіним проти українського народу, шляхом рукотворного масового голоду з метою знищення українців.

Голодомор: причини та механізми. Голодомор в Україні 1932-1933 років не був випадковим явищем природного чи соціального походження. Смерть від голоду стала результатом терору голодом, тобто геноцидом, який здійснювали тоталітарні уряди. Він став покаранням за небажання українців прийняти російське панування. Це покарання здійснювалося шляхом знищення української культури, мови, традицій. Радянська влада розробила план знищення частини української нації, замаскований під план здачі хліба державі. Йшлося про повне вилучення всіх запасів зерна як штраф за невиконання графіка хлібоздачі. Режим перекрив усі шляхи порятунку. Відбулася ізоляція голодуючих. Для цього було запроваджено систему «чорної дошки» та заборона виїзду за межі України голодуючим. Колгоспи і села були оточені міліцією і радянськими спецпідрозділами. Іншою складовою геноциду було свідоме замовчування інформації про голод. [1, с. 19-25]

Наслідки Голодомору. Голодомор тривав сімнадцять місяців. За ці місяці в Україні було вбито понад 7 мільйонів людей і 3 мільйони українців за межами країни. Щохвилини від голоду вмирало 17 людей; щогодини – 1400; щодня – понад 30 тисяч. За масштабами, Голодомор став найжахливішою зброєю масового знищення в Україні, тобто став соціальною та гуманітарною катастрофою світового масштабу. Наслідком геноциду, окрім фізичного вбивства мільйонів людей, було знищення традиційного побуту України. Голод порушив генетичний ресурс народу, призвів до змін у морально-психологічній свідомості українців. Традиційна культура та народні звичаї були деформовані. Голодомор повністю змінив звичайний порядок господарювання в селі. Психологічними наслідками Голодомору стали почуття вини та сорому людей, які не змогли врятувати рідних, сором за аморальні вчинки, які чинилися щоб вижити. [1, с. 13-18]

З 1993 року Україна вшановує пам'ять невинних жертв Голодомору на загальнодержавному рівні. У листопаді 2008 року в Києві урочисто відкрили Національний монумент жертвам Голодомору.

Висновок: Великий український голод став трагічною сторінкою історії, яка визначила життя мільйонів людей і залишила глибокий слід у колективній свідомості. Причини голоду були пов'язані з політичними та економічними рішеннями радянської влади, зокрема колективізацією та примусовою здачею зерна. Репресії проти тих, хто виступав проти цієї політики, призвели до загострення кризи та масового голоду. Наслідки голоду надзвичайно серйозні. Мільйони померли від голоду, економіки були зруйновані, а соціальні та національні зв'язки піддалися випробуванню. Голодомор був катастрофою, яка залишила глибокий слід в українській історії, сформувала національну свідомість і підкреслила важливість боротьби за гідність і свободу. Пам'ять про Голодомор є невід'ємною частиною історичного досвіду України, а вивчення цієї події є важливим для розуміння впливу політики на життя громадян та

нагадує нам про важливість захисту гідності та прав людини за будь-яких обставин.

Література:

1. Смолій В. А. Голод 1932–1933 років в Україні: Причини та наслідки – Київ: Наукова думка, 2003. – 888 с

Халюк М. В.

II курс, група МВ–220016,

спеціальність «Міжнародні відносини,

суспільні комунікації та регіональні студії»,

Національного університету біоресурсів

і природокористування України

Науковий керівник: **Гольцов А. Г.**

ВИЗНАННЯ ГОЛОДОМОРУ АКТОМ ГЕНОЦИДУ В СУЧАСНОМУ СВІТІ

Геноцид, кампанія знищення національної, расової, етнічної чи релігійної групи, — злочин відповідно до міжнародного права, що засуджується всім цивілізованим світом, а його основні винуватці та учасники мають бути покарані. Про це йдеться в резолюції ГА ООН, ухваленій одноголосно 11 грудня 1946. Переслідування та масові вбивства євреїв, циган та інших національностей у Другій світовій війні стали поштовхом до надання офіційного ймення цьому явищу та окреслення основних його рис у міжнародній конвенції «Про запобігання та покарання злочину геноциду» від 9 липня 1948. Проте цей злочин мав місце й до цього спільного світового досвіду. Так, сам автор концепту та Конвенції Р. Лемкін вважав Голодомор в Україні «класичним прикладом радянського геноциду,» [1, с. 53], наголошуючи на цілком властивих рисах: виморення голодом українських селян, нищення національної інтелігенції та ліквідації автокефальної церкви. На жаль, покарати осіб-винуватців злочину, що масово здійснювався та залишив сліди в життях

сучасних українців, уже не можливо. Однак його визнання актом геноциду державами світу є надважливим. Адже цей злочин не має терміну давности.

Першочергово йдеться про історичну справедливість та вшанування пам'яті жорстоко вбитих жертв, яких досі не вдається підрахувати, визнання цих дій спробою винищення українців та їх ідентичности тоталітарним режимом. Рівноцінною є й політична сторона цього питання. Цей злочин цілеспрямовано замовчувався представниками СРСР у світі, а після його розпаду, його факти постійно спотворюються російськими істориками та політиками, що свідчить про самоасоціювання Росії з тоталітарною державою минулого. Тому, власне, невизнання Голодомору було для інших держав елементом підтримки вигідних партнерських відносин із нею. Після 1933 року геноцид буде здійснено у найрізноманітніших країнах світу, однак, передбачувано, широкого розголосу штучний голод набуде вже після отримання незалежності Україною. У самій Україні перший правовий акт, що кваліфікував Голодомор як акт геноциду і дав початок масштабному розслідуванню, було ухвалено Верховною Радою лише 28 листопада 2006 року – Закон «Про Голодомор 1932–1933 років в Україні». Першими на державному рівні Голодомор геноцидом визнали Естонія (20.10.1993) та Австралія (28.10.1993). Згодом Канада, Угорщина, Литва, Грузія, Польща, Перу, Парагвай, Еквадор, Колумбія, Мексика, Латвія, значно пізніше – Португалія та США.

Зараз визнання Голодомору як геноциду є зворотнім інструментом, своєрідною санкцією, підкріпленням позиції засудження світовим товариством подібних злочинів, зокрема тих, що здійснюються РФ в Україні нині. Багатогранна відповідальність за геноцид у всіх своїх проявах є найважливішим елементом протидії прецедентам у майбутньому. Повномасштабне вторгнення в Україну стало поштовхом для Бразилії, Чехії, Ірландії, Молдови, ФРН, Чилі, Болгарії, Бельгії, Ісландії, Франції, Люксембургу, Словаччини, Хорватії, Нідерландів та Італії. Голодомор також визнано Уельсом і 34 американськими штатами, зокрема Вашингтоном, Аризonoю, Мерілендом, Вайомінгом, Айовою

та Нью-Йорком. На міжнародному рівні геноцид було визнано Балтійською Асамблеєю, а після повномаштабного вторгнення — Європейським парламентом та Парламентською Асамблеєю Ради Європи.

Голодомор, знищення українців як нації тоталітарною владою, це те, що критично необхідно визнати міжнародній спільноті, аби не допустити нових трагедій.

Використана література

1. Рафаель Лемкін. Радянський геноцид в Україні (стаття 33 мовами) / Ред.: Р. Сербин; упоряд.: О.Стасюк. — К.: Видавець Мельник М. Ю., 2020. — 256 с.

Пстухова Єлизавета Юріївна, студентка IV курсу
групи МВ-200016, спеціальності «Міжнародні відносини,
суспільні комунікації та регіональні студії»
Національний університет біоресурсів та
природокористування України
(м. Київ, Україна)
Науковий керівник: доктор політичних наук
Гольцов А.Г.

ПСИХОЛОГІЧНІ НАСЛІДКИ ГОЛОДОМОРУ ДЛЯ СВІДОМОСТІ СУЧАСНИХ УКРАЇНЦІВ

Голодомор, який трапився в Україні в 1932-1933 роках, залишив глибокий слід у колективній пам'яті українського народу. Ця трагедія залишила невиліковні рани в серцях багатьох поколінь, і психологічні наслідки Голодомору надалі відчуються серед сучасних українців.

Однією з ключових характеристик психологічного впливу Голодомору є посттравматичний стресовий розлад (ПТСР), який передається від покоління до покоління. Люди, які пережили Голодомор, передають свої страхи, тривоги та стресові реакції своїм дітям і онукам через механізми соціалізації та родинних традицій. Це може виявлятися у високій рівні тривожності, депресії та певній нестабільності в емоційній сфері українського суспільства [2, с. 75].

Соціальна ізоляція та непевність стали ще однією вагомою складовою психологічних наслідків Голодомору. Велика частина суспільства втратила родинних членів та близьких друзів під час тієї трагічної події, що призвело до втрати довіри та страху відновлення соціальних зв'язків [3, с. 81]. У сучасних реаліях це може проявлятися в труднощах у встановленні довірчих стосунків та розширенні соціальної мережі.

Наслідки Голодомору відчуються не лише на індивідуальному рівні, а й на рівні українського суспільства в цілому. Пам'ять про Голодомор стала частиною національної ідентичності, і вона впливає на сприйняття подій та розвиток країни. Сучасні покоління продовжують боротися з наслідками тієї трагедії, прагнучи забезпечити собі та майбутнім поколінням безпеку, стабільність та розвиток. У своєму прагненні подолати наслідки Голодомору, українське суспільство активно займається вивченням та усвідомленням власної історії.

Нинішнє покоління українців, незважаючи на відновлення соціальних структур після Голодомору, все ще відчуває наслідки тих подій у формі певного резерву чи обережності в стосунках з іншими [1, с. 47]. Втрата близьких підштовхує до обережності у побудові нових зв'язків, а страх перед повторенням подій минулого може перешкоджати вірі у стабільність та безпеку.

Наслідки Голодомору простягаються далеко за межі індивідуального досвіду, взаємодіючи з колективною свідомістю українського суспільства. Пам'ять про Голодомор стала символом відданості та сили нації, що, незважаючи на трагедію минулого, продовжує шукати шляхи до благополуччя та процвітання. У цьому контексті, сучасні покоління визнають важливість підтримки спільності, відновлення довіри та впровадження соціальних ініціатив, які сприяють зміцненню національного єднання та розвитку усіх сфер суспільства.

Отже, психологічні наслідки Голодомору для українців зараз найбільше виявляються у вигляді посттравматичного стресового розладу, соціальної

ізоляції та непевності. Однак, незважаючи на ці труднощі, українці продовжують будувати свою країну та зміцнювати свою національну ідентичність, знаходячи силу у спільних зусиллях та пам'яті про минуле.

Використана література

1. Головань Т.І. "Психологічні аспекти взаємодії індивіда зі спадщиною Голодомору в Україні." Психологія і суспільство. 2021. Т. 8, № 3. С. 91-104.
2. Кравченко О.В. "Соціально-психологічні аспекти впливу Голодомору на колективну пам'ять українців." Історія і психологія. 2019. № 14. С. 112-125.
3. Іваненко Т.М. "Психічні наслідки Голодомору в історичному та сучасному контексті." Український психологічний журнал. 2018. Т. 5, № 2. С. 45-58.

Караульний Нікіта Сергійович, студент IV курсу
групи МВ-200016, спеціальності «Міжнародні відносини,
суспільні комунікації та регіональні студії»
Національний університет біоресурсів та
природокористування України
(м. Київ, Україна)
Науковий керівник: доктор політичних наук
Гольцов А.Г.

СОЦІАЛЬНІ ТА ЕКОНОМІЧНІ ЧИННИКИ, ЩО СПРИЧИНИЛИ ГОЛОДОМОР 1932-1933 РР. В УКРАЇНІ

Перший і найбільш важливий чинник, що призвів до Голодомору, – це політика колективізації, яка стала фундаментальним змінюючим елементом для сільського населення. Уряд СРСР впроваджував колективізацію, об'єднуючи сільські господарства в колгоспи та державні ферми. Ця політика призвела до конфіскації особистого майна селян та втрати їхньої незалежності в управлінні землею. Внаслідок цього, селяни втратили стимули до праці, аграрний сектор став менш ефективним, а продукція харчів стала об'єктом політичного контролю.

Уряд СРСР вводив систему квот та обов'язкових поставок для сільськогосподарської продукції, обмежуючи доступ селян до їжі. Ця система призвела до загострення нестачі продуктів харчування та погіршення умов життя на селі. Селяни стали вимушеними поставати значну частину свого врожаю державі за фіксованими цінами, що суттєво погіршило їхнє фінансове положення.

Ще однією причиною Голодомору було активне вилучення хлібопродукції радянською владою для експорту. Ця політика призвела до того, що найважливіший продукт харчування для населення став недоступним. Конфіскація хліба відбувалася під привід підтримки індустріального розвитку та розширення впливу СРСР на міжнародній арені, але це призвело до великої катастрофи в місцевому масштабі.

Суттєвим чинником, що поглибив трагедію Голодомору, була політика репресій та переслідувань опозиційно налаштованих груп. Селяни, які виступали проти колективізації чи висловлювали невдоволення політикою влади, ставали об'єктом масових репресій. Це призводило до того, що критики режиму ставали найбільш вразливими до голоду та репресій.

У 1932 році на Україні спостерігались неблагоприятні погодні умови, зокрема сухівий та низька врожайність. Ці природні фактори посилили вже існуючі проблеми, створюючи сприятливі умови для поширення голоду серед населення.

У підсумку, Голодомор 1932-1933 років в Україні був результатом комплексного впливу соціальних та економічних чинників. Колективізація, обмеження доступу до продуктів харчування, конфіскація хлібопродукції, політика репресій та природні катастрофи об'єдналися, створюючи кризовий стан, який призвів до однієї з найбільших людських трагедій в історії України. Важливо вивчати цей період як частину своєї історії та намагатися розуміти причини та наслідки для того, щоб уникнути подібних помилок у майбутньому.

Використана література

1. Голодомор. Знаки української етнокультури: словник-довідник. Віталій Жайворонок; НАН України, Ін-т мовознав. ім. О. О. Потебні. Київ: Довіра, 2006. С. 141.
2. Голодомор 1932-1933 рр. в Україні: до проблеми визначення політичної відповідальності. Журбелюк Г.В. Матеріали з V міжнародної науково-практичної конференції 2009. Софія: Бял ГРАД-БГ, 2009. С. 55-60.
3. Голодомор 1932-1933 років в Україні як геноцид української нації: суб'єктивна сторона злочину. М. Антонович. Мандрівець. 2013. № 6. С. 4-8.

Мамай Вероніка Олександрівна
студентка 2 курсу, групи МВ-22001(б)
гуманітарно-педагогічного факультету
Науковий керівник: Гольцов А.Г.
Національний університет біоресурсів і
природокористування України
м.Київ

НИЩЕННЯ ІНТЕЛІГЕНЦІЇ І ДУХОВЕНСТВА В 1932 – 1933 РОКАХ

Голодомор 1932-1933 років був другим актом геноциду українського народу. Він був організований керівництвом ВКП(б) і Радянського уряду з 1932 по 1933 роки з метою штучного створення великого голоду. До і в 1933 році голодоморства відбувалися в Україні та на Кубані. Різниця лише в масштабах злочину. Якщо в 1932 році від голоду померли сотні тисяч людей, то в 1933 році число досягло мільйонів.

Як писав відомий американський дослідник Голодомору Джеймс Мейс, «Примусова колективізація була трагедією радянського селянства в цілому і особливою трагедією українців. Враховуючи фактичне знищення міської еліти, це означає їхнє зникнення як соціального організму і як політичної організації». Фактори привели їх до того, що німці часто називають «*naturvolk*» («первісні люди») [2, с. 94].

У період до, під час і після Голодомору активно завершувався процес українізації, який тривав з 1920-х років. У січні 1933 р. за рішенням Комуністичної партії були скасовані курси української історії та мови,

які проводив ініціатор процесу українізації Микола Скрипник. У березні 1933 року, коли десятки тисяч щодня вмирали від голоду, заборонили дитячі підручники українською мовою [1, с. 36].

У 1933 році були звільнені всі керівники обласних відділів освіти, масово звільнено професорів і вчителів (у тому числі й сільських). Чотири тисячі з них отримали ярлик «класових ворогів». З 29 керівників педагогічних інститутів 18 було звільнено, а багатьох заарештовано.

З початком Голодомору наклади україномовних книжок сягали сотень тисяч, україномовні газети та журнали виходили великими тиражами, українською мовою писалися підручники, якими вже користувалося багато вчених гуманітарного профілю і технічної галузі. Були значні успіхи у літературі та драматичному мистецтві.

Українські письменники перебувають під сильним тиском системи. За ними стежать, і в гру вступає цензура. «Слово», дім відомих письменників у Харкові, став цілодобовим стеженням інформаторів за письменниками. Почалися арешти.

Микола Хвильовий, який вважається представником нового українського літературного авангарду, застрелився від розчарування після арешту свого друга Михайла Ялового. Раніше він мандрував охопленими голодом сільськими місцевостями і дійшов висновку, що голод був цілком виною людини, а його метою було «раз і назавжди вирішити небезпечну українську проблему». Тоді ж почалося переслідування одного з чільних діячів доби УНР, професора історії Михайла Грушевського. Йому було заборонено залишатися в Україні, він помер за загадкових обставин у 1934 році в Кисловодську, Росія [3, с. 99].

Поряд із репресіями проти інтелігенції, нападу зазнавали також церква та духовенство. З 1931 по 1936 рік в Україні було зруйновано тисячі церков – три чверті від загальної кількості. Тільки в Києві на початку 1930-х

років було знищено майже 70 церков. У 1936 році в Україні діяло лише 1116 церков, а деякі області — Полтавська, Харківська, Луганська — мали по одній відкритій церкві. Також є місця – Донецьк, Вінниця, Миколаїв – де взагалі немає відкритих храмів.

Митрополита Василя Липківського та Володимира Чехівського, колишнього прем'єр-міністра УНР та одного із «засновників» УАПЦ, було репресовано. Загалом під час Голодомору було репресовано 10 тис. священиків, які, як відзначають історики, часто ставали об'єктами сфабрикованих звинувачень інформаторів ГПУ [3, с. 105].

Історики зазначають, що під час Великого голоду священики — особливо сільські — жили як усі: голодували, іноді жебракували, репресії часто торкалися дітей священиків чи їхніх дружин [3, с.129].

Висновок: Цей період став центром голоду та репресій, що характеризувався не лише масовими жертвами, а й стратегічними атаками на інтелектуальний та духовний розвиток країни. Саботаж інтелігенції та напади на церкву в 1932-1933 рр. були цілеспрямованими діями режиму для придушення будь-якої опозиції та зміцнення влади. Інтелектуальна еліта та духовенство, як охоронці національних традицій і культурних цінностей, стали об'єктом особливої уваги, спрямованої на їх повне знищення або завоювання. Масові репресії, вигнання та фізичне знищення представників інтелігенції та духовенства призвели до величезних втрат у культурній, науковій та духовній сферах. Ця державна стратегія має на меті вирвати з суспільства коріння української ідентичності, позбавивши його провідних діячів і духовних лідерів.

Література:

1. Антонович М. Голодомор 1932–1933 років в Україні як геноцид української нації: суб'єктивна сторона злочину / М. Антонович // Мандрівець. - 2013. - № 6. - С. 4-8. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mandriv_2013_6_3.

2. Василенко В. Голодомор 1932—1933 років в Україні як злочин геноциду: правова оцінка. — К. : Вид-во імені Олени Теліги, 2009. — с. 48. URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/UKR0000874>
3. Семен Старів; За ред. Р. Доценка. : Пер. з англ./ Страта голодом: — К. : Українознавство, 1997. — с. 250/ URL: http://8ref.com/18/referat_184727.html

Орос Богдана Василівна
студентка 1 курсу магістратури
спеціальність «Міжнародні відносини,
суспільні комунікації та регіональні студії»,
факультет гуманітарно-педагогічний
Науковий керівник: Гольцов А. Г.

РОЛЬ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У ВИЗНАННІ ГОЛОДОМОРУ ЯК ГЕНОЦИДУ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ, У СВІТІ.

Минуло дев'яносто років, як мільйони українців були вбиті під час Голодомору, спричиненого радянським режимом Йосипа Сталіна. Основними жертвами Голодомору стали селяни. Хоча точна кількість жертв українського геноциду невідома, оскільки радянський Союз відмовлявся повідомляти про голод, але за різними оцінками, в самій Україні загинуло приблизно 3,5 мільйона, проте деякі дослідники дають страшну цифру в 7 мільйонів. Історики сходяться на думці, що, як і у випадку з іншими геноцидами, точна цифра ніколи не буде відома.

До кінця 1920-х років, коли радянський лідер Йосип Сталін зміцнив свій контроль над Комуністичною партією Радянського Союзу, він усвідомлював – що український національний дух та ідентичність живуть у сільських громадах по всій країні. Відчуваючи загрозу зміцнення культурної автономії України, Сталін вжив заходів для знищення українського селянства та української інтелектуальної та культурної еліти, щоб перешкодити їм домагатися незалежності. Щоб запобігти «українській національній контрреволюції», розпочалися масові політичні репресії, що супроводжувалися залякуванням, арештами та тюремним ув'язненням. Тисячі представників української

інтелігенції, церковних діячів і високопоставлених членів Комуністичної партії України, які підтримували проукраїнську політику, були розстріляні радянською владою.

У відповідь на опір сільськогосподарській колективізації в 1932-33 роках уряд Сталіна запровадив неймовірно високі квоти на реквізицію зерна, які повинні були бути задоволені, перш ніж будь-яке зерно могло залишитися місцевим населенням. У 1932 році жодне українське село не виконало призначеної для нього норми. Усіх, хто зберігав зерно, призначене для росії, розстрілювали. Спеціальна поліція бродила по сільській місцевості, обшукуючи будинки та швидко страчуючи тих, хто зберігав їжу, навіть невелику кількість. У селах від голоду вмирали чоловіки, жінки та діти, але зерна вистачало, всім, але воно вивозилося в росію, а українцям не давали втекти з країни.

Визнання Голодомору геноцидом – це в першу чергу встановлення істини, історичної та правової справедливості, адже визнання Голодомору геноцидом увесь час гальмувався росією, щоб стерти цей злочин. Тому держава та уряд повинні докласти усіх зусиль для того, щоб геноцид українського народу був признаний у світі. Першим нормативно-правовим актом в Україні, який кваліфікував Голодомор як акт геноциду, став Закон «Про Голодомор 1932-1933 років в Україні», прийнятий Верховною Радою 28 листопада 2006 року. Стаття 1 цього документу зазначала: «Голодомор 1932-1933 років в Україні є геноцидом українського народу»[3]. Закон став поштовхом, політико-правовою основою для проведення офіційного розслідування злочину геноциду в Україні.

Зі здобуттям незалежності в Україні розпочався процес визнання Голодомору геноцидом українського народу і тут важливо зазначити, що позиція та політика держави почала активно працювати. Голодомор в Україні 1932-1933 років офіційно визнали геноцидом українського народу такі країни, як: Італія, Нідерланди, Люксембург, Велика Британія, Словенія, Франція, Австралія, Бельгія, Білорусь, Болгарія, Бразилія, Ватикан, Грузія, Еквадор, Естонія, Ірландія, Італія, Канада, Колумбія, Латвія, Литва, Мексика, Молдова, Німеччина, Парагвай, Перу, Польща, Португалія, Румунія, США, Угорщина,

Чехія, Ісландія, Хорватія, Словаччина, Уельс, а також Європарламент та Балтійська Асамблея. Багато вже зроблено в цьому напрямку, а ще більше завдань та викликів стоїть перед нами та державою, щоб визнати Голодомор геноцидом українського народу у світі.

Отже, всупереч пропаганді, голод був наслідком не посухи чи бюрократичної безгосподарності – це був акт масового вбивства, лиха, навмисно завдане нації імперіалістичним тоталітарним режимом. СРСР убив мільйони українців, застосовуючи політику примусового голоду та вимушеної міграції, що нагадує те, що зараз відбувається в Україні. Сталін у 1930-х роках, як і Путін сьогодні, мав на меті знищити українську націю та ідентичність, тому тут і зараз Україні та її народу, важливе визнання Голодомору геноцидом. Адже, тоді ми зможемо з упевненістю показати всьому світу, злочинці повинні бути визнані та покарані, й не важливо коли це буде, через п'ять чи дев'яносто років.

Список використаних джерел

1. Верстюк В. Голодомор: геноцид українського народу 1932–1933. Київ : Вид-во ім. Олени Теліги, 2008.
2. Кульчицький С. Голодомор 1932–1933 рр. – геноцид українського народу. Голодомор в Україні 1932–1933 рр. Бібліографічний покажчик. Другий випуск / Упор. Л. М. Бур'ян, І. Е. Рікун; відп. ред. С. В. Кульчицький. Одеса, 2007 С.
3. Про Голодомор 1932–1933 років в Україні: Закон України від 28.11.2006 р. № 376-V. Відомості Верховної Ради України. 2006 (№ 50). С. 504. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/376-16#Text>

Кузьменко Олексій Ігорович

Студент 4 курсу,

Спеціальність “Агрономія”

Агробіологічний факультет

Складність визначення кількості жертв голодомору в Україні 1932-1933 років

Голодомор 1932-33 роках визнано найбільшою трагедією в українській історії. Акт геноциду, викликаний внаслідок політичних рішень, спрямованих на придушення української національної ідентичності. Це включало колективізацію та конфіскацію продуктів, що призвело до масового голоду. Кількість жертв голодомору в Україні в 1932-1933 роках є предметом дискусій серед істориків, але загалом приймається, що масштаби трагедії були дуже великими. Офіційні оцінки кількості жертв розходяться, але більшість досліджень вказують на те, що від 3 до 7 мільйонів людей загинули внаслідок голоду.

Українська Соціалістична Радянська Республіка, офіційна назва України під час Сталінського режиму, не признавала голодомор як проблему та активно приховувала інформацію про нього. Отже, точна кількість жертв залишалася таємницею протягом багатьох років.

Спроби незалежних дослідників та істориків встановити кількість жертв сталася після розпаду Радянського Союзу. Наприклад, в Україні було проведено численні дослідження. Демографічні втрати України внаслідок голодомору 1932-1933 років проведений науковими співробітниками Інституту демографії та соціальних досліджень ім. М.Птухи: "Згідно з отриманими розрахунками, втрати через надсмертність становлять 3,9 млн осіб. У процесі розрахунку з'ясувалося, що підвищення смертності спостерігалось не лише у 1932-1933 роках, а й у 1934 році. Тому й розрахунок вівся за ці три роки".

Основну частину померлих від голоду становлять селяни. Хоча, з 3,9 млн загиблих майже 300 тис. - це міські жителі. Найбільша концентрація смертності спостерігалася у 1933 році, на цей рік припадає 90% людських втрат. Водночас, дефіцит народжень дітей через голодомор за 1932-1934 роки сягає майже 600 тис. немовлят. За 1932-1934 роки від голоду померло 13% від загальної чисельності населення України. У містах втрати становлять 4% населення, у сільській місцевості - 16%, тобто серед селян кожен шостий був приречений на смерть від голоду. Питання кількості жертв Голодомору залишається дискусійним до цього часу. Українські дослідники Голодомору Володимир Сергійчук, Василь Марочко та ряд інших у своїх працях доводять, що внаслідок Голодомору загинуло понад 7 млн українців на території УСРР, та близько 3 млн українців в інших частинах СРСР. Слід зазначити, що під час другої світової війни серед українців загинуло близько 8 млн осіб, тобто, умовно 2 млн смертей українців за рік бойових дій Радянського Союзу. Таким чином, у мирний час, за рік між урожаями 1932 і 33 років, загинуло удвічі більше українців ніж за рік бойових дій під час другої світової війни.

Намагання влади СРСР приховати наслідки Голодомору

У СРСР сам факт масових смертей від голоду замовчувався комуністичним режимом і навіть старанно приховувався. Кремлівське керівництво заборонило державним органам та закладам фіксувати в документах справжню причину смерті людей від голоду. 6 лютого 1933 р. з'явилася партійно-державна директива: «Категорично заборонити будь-якій організації вести реєстрацію випадків опухання та смерті в результаті голодомору, крім органів ОДПУ». Сільрадам дали розпорядження при реєстрації смерті не вказувати причини. В 1934 р. надійшло нове розпорядження: всі книги ЗАГСів про реєстрацію смертей за 1932—1933 рр. відправити в спецчастини. СРСР застосовував політику інформаційної блокади та дезінформації щодо масового голоду. 1986 року Іван Драч вперше в Україні публічно вжив запозичене в діаспори слово «голодомор», яке походило від слів голод і мор. В Україні вперше голод 1932—1933 років почали визнавати лише в 1988. Того року письменник Олекса Мусієнко вжив слово «Голодомор», яке швидко стало загальноприйнятим в українській публіцистиці, а з неї перейшло і до наукової історичної літератури.

Через масову цензуру, замовчування та намагання сталінського режиму приховати розміри трагедії, точну кількість жертв голодомору 1932-1933 років неможливо встановити навіть сьогодні.

Використані джерела:

Вікіпедія: <https://uk.wikipedia.org/>

Чат GPT: <https://chat.openai.com/c/bbebef1c-1453-4d9e-8610-9a97eb53487e>

Укрінформ: <https://www.ukrinform.ua/rubric-presshall/1919610-demografichni-vtrati-ukrajini-vnaslidok-golodomoru-1932-1933-rr-zala-2.html>

Орлова Дар'я Олександрівна,

студентка 4 курсу гуманітарно-педагогічного факультету,
спеціальність “Міжнародні відносини”, Національний університет
біоресурсів і природокористування України

Науковий керівник - Гольцов А. Г.

ВТРАЧЕНІ СВІТИ: ПАМ'ЯТЬ ТА ВИЗНАННЯ ГОЛОДОМОРУ

Голодомор - це трагічний епізод в історії України, що відбувся в період з 1932 по 1933 роки та став одним із найстрашніших геноцидів у світовій історії. Термін "Голодомор" походить від слів "голод" і "мор," що означає смерть, і відображає трагічний феномен великої кількості смертей внаслідок штучно створеного голоду, спричиненого сталінськими політиками. Не

бажаючи втрачати Україну, радянський режим вибудував план винищення частини української нації, що був замаскований під плани здачі хліба державі. Йшлося про повне вилучення всіх запасів зерна, а потім конфіскацію інших продуктів харчування та майна в якості штрафів за невиконання плану здачі хліба. Перетворивши Україну на територію масового голоду, режим перекрив всі шляхи до порятунку. Відбулася ізоляція голодуючих.

З цією метою був застосований режим «чорних дошок» і заборона голодуючих виїжджати за межі України. Перетворивши Україну на територію масового голоду, режим перекрив всі шляхи до порятунку. Відбулася ізоляція голодуючих. З цією метою був застосований режим «чорних дошок» і заборона голодуючих виїжджати за межі України. За ці 17 місяців було вбито понад 7 мільйонів людей в Україні і 3 мільйони українців поза її межами[1]. Багато виживших свідчать про те, що внаслідок голоду їхня пам'ять стала фрагментарною та нестійкою. Втрата спогадів може бути викликана не лише фізичною втомою та голодом, але і стресом, що супроводжував розлучення з рідними, втратою близьких та власними трагічними долями. Але все ж є деякі спогади. Тамара Бедренко: «Ну що їли? Їли калачики, їли пасльон, кругом виїдали. І черв'ячки. Мати їх намиє, насушить, нажарить... Жолудів дуже багато вродило в лісі того року. Мати сушила, била ступою і пекла такі підпалки. Головне - молока не було, корови не було, ми дуже бідували, дуже голодували. Важко було, ми так плакали, що в нас очі виїли сльози, ми від тих сліз сліпили. Ми ділилися крихтою хліба» [2]. Плин часу супроводжує зміни в демографічному складі суспільства.

Покоління, яке особисто пережило Голодомор, зменшується, а нові покоління, які не мають прямих особистих зв'язків із тією подією, стають більш вразливими до втрати інформації та сприйнятливими до втрати історичної пам'яті. З часом, свідчення виживших та очевидців Голодомору може втрачати свою актуальність. Втрата можливості слухати особисті історії виживших може призвести до втрати унікальних деталей і дослідницької цінності. Активізація рухів та ініціатив для визнання Голодомору як злочину проти людства є важливим етапом в усвідомленні та признанні цієї трагічної події на міжнародному рівні.

Необхідно активізувати дипломатичні зусилля для внесення питання визнання Голодомору як злочину проти людства до порядку денного міжнародних організацій, таких як ООН. Залучення уваги міжнародної спільноти може сприяти наданню більшого значення цій трагедії та спонукати держави до визнання. Станом на 03.08.2023 Голодомор визнали актом геноциду українців 28 держав. Таких як: Італія, Нідерланди, Хорватія, Словаччина, Франція, Болгарія, Чилі, Чехія, США, Мексика, Польща, Австралія та ін[4]. Пам'ять про Голодомор стала невід'ємною частиною національної пам'яті українського народу.

Щороку в четверту суботу листопада українці запалюють свічки як символ пам'яті про вбитих голодом. У понад 40 містах 15 країн світу

споруджені пам'ятники чи встановлені інші пам'ятні знаки на вшанування пам'яті жертв Голодомору[1]. Збереження пам'яті про Голодомор є ключовим елементом формування ідентичності та національної свідомості. Розвиток освіти, вивчення історії Голодомору та взаємодія з міжнародним співтовариством стають важливими факторами у протидії втраті пам'яті та підтримці визнання трагедії Голодомору.

Використані джерела:

1. Голодомор: причини та наслідки [Електронне джерело]. - Режим доступу: https://germany.mfa.gov.ua/spivrobitnictvo/golodomor-v-ukrayini-1932-1933-ro-kiv/golodomor-prichini-ta-naslidki?__cf_chl_tk=yHmxuQ22AcbhWQDKtY4E6YMrI_15WyFtQxpOkjU4NMg-1700418575-0-gaNycGzNDzs

2. Спогади про Голодомор: "Ми пішли з братиком по колосочки" [Електронне джерело]. - Режим доступу : <https://www.dw.com/uk/3.Пошанування пам'яті невинно убієнних> [Електронне джерело]. - Режим доступу : <https://old.loda.gov.ua/news?id=41189>

4. Визнання Голодомору актом геноциду в світі [Електронне джерело]. - Режим доступу : <https://holodomormuseum.org.ua/vyznannia-v-sviti-holodomoru-aktom-henotsydu/>

Тараненко Ірина Вікторівна,
студентка 1 курсу магістратури,
спеціальність «Міжнародні відносини»,
Національний університет біоресурсів
і природокористування України
(м. Київ, Україна)
Науковий керівник: **Гольцов А.Г.**

ТРАГЕДІЯ ГОЛОДОМОРУ: ВИКЛИК УКРАЇНСЬКІЙ ІДЕНТИЧНОСТІ

Голодомор постав трагедією неймовірного масштабу, забравши життя мільйонів українців, справивши важкий вплив на український народ та його ідентичність. Настільки глибоко врізавшись в національну свідомість, що наслідки відчуються й сьогодні.

Радянська влада вживала низку заходів, аби привернути до себе корінне населення національних республік демонструючи відмінність від імперії в ставленні до їх національних культур, проводячи для цього політику “коренізації”. Зрозумівши, що “українізація” в 20-ті роки ХХ століття, замість нейтралізації національно-визвольних прагнень українського народу та

зміцнення більшовицької влади в УСРР, почала набирати потужних обертів, більшовики почали позбуватись такої серйозної загрози для режиму.

Репресії проти України складались з декількох етапів, де спочатку почалось винищення української інтелігенції, вчених та культурних діячів, що могли скласти опозицію до радянського режиму, а потім відбулось знищення відносно заможного селянства, проведена політика “колективізації”, яка призвела до руйнування селянських господарств та примусової конфіскації продовольства. Лише через десятки років було визнано, що Голодомор 1932-33 рр. був організований спеціально, за своїм характером і розмахом, рівнозначний геноциду, створений для того, щоб знищити українську націю як таку [1; с.82].

Голодомор призвів до втрати не тільки фізичних життів, але й культурних та історичних цінностей, адже було цілковито підірвано сили українського селянства [2; с. 389]. Саме села, що завжди були осередками збереження традицій, звичаїв та обрядів українців, зазнали найбільшого терору голодом через позбавлення всього продовольства. Багато знань було втрачено, оскільки вони передавалися з покоління в покоління. Але найбільшою втратою став непоправний психологічний вплив.

Спостереження за голодомором і власне переживання голоду призвели до серйозних психологічних травм, уцілілі селяни та їхні нащадки стикались та продовжують стикатись з важкими емоційними та психічними наслідками і досі. «Під час голоду світогляд людини деформується, з одного боку, у напрямку посилення та зміцнення суджень, теорій, переконань та вірувань, які в даних умовах «схвалюють» застосування заходів, здатних забезпечити їжею» [4; с.181]. В стані психологічного зламу люди були готові поступитись своїми принципами заради втамування голоду, на що при звичайних обставинах ніколи би не наважились. Дезорієнтація людей, буквально вибиття у них ціннісного фундаменту, поклала тяжкий тягар на українське суспільство та сформувала колективну пам'ять про страждання та втрати, і головне відчуття сорому. Саме тому вони не бажають говорити про свій травматичний досвід зі своїми нащадками, але демонструють наслідки травми через свою

поведінку. Голодомор приглушив відчуття індивідуалізму, яке раніше було виразним проявом ідентичності українського селянина. У свідомості селян надовго закріпився страх голоду і смерті, що призвело до виникнення політичної апатії і соціальної пасивності [3; с. 338].

Підважування чинників, які формують ідентичність людини, зробило їх вразливішими, призвело до формування комплексу меншовартості та підштовхнуло до підсвідомого бажання зникнути, позбутися української самості та стати кимось іншим. В подальшому відбувалось ще більше розмиття української ідентичності та її асиміляція. Так, з'явився термін «дружба народів», де виокремився «старший брат» – «великий російський народ», «перший серед рівних» [4; с. 173]. У другій половині 1930-х обов'язковими складовими «радянського патріотизму» вважалися: любов до «старшого брата», його культури, мови, історії. що допомогло росіянам, переселеним на спустошені Голодомором землі, відчувати себе господарями. І це ще один фактор, що вплинув на формування історичної пам'яті населення постгеноцидних територій.

Усвідомлення спільних трагедій українського народу – голодоморів, геноциду, страшних жертв, яких зазнала Україна, русифікації – важливий чинник консолідації нації, особливо на сучасному етапі [5; с. 106].

Отже, Голодомор був спланованим більшовиками актом геноциду проти українського народу та став одним із жахливих важелів впливу на українську ідентичність, відбиток якого помітний і досі.

Список використаних джерел:

1. Зубченко С. Голодомор як наслідок ідеології і методів комуністичного будівництва в Україні / Голодомор – геноцид 1932 – 1933 років як наслідок антиукраїнської політики сталінського режиму в СРСР (До 80 – річчя трагедії – масового винищення українського народу). Збірник науково-методичних матеріалів на допомогу вчителю. Відповід. редактор П.М. Чернега.– К., Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова, 2012. – с.

2. Козловець М. Феномен національної ідентичності: виклики глобалізації: Монографія. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2009. – 558 с.
3. Мелешенко Т. Знищення української ідентичності у 20-30 роках ХХ століття та відображення цих процесів в історичній пам'яті. Тоталітаризм як система знищення національної пам'яті: збір. наук. пр. За матер. Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнар. участю. Львів: Друкарня Львів. нац. мед. ун-ту імені Данила Галицького, 2020. С. 336–339.
4. Рева І. По той бік себе: соціально-психологічні та культурні наслідки Голодомору і сталінських репресій: Науково-популярне видання. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К.: К.І.С., 2019. – 272 с.
5. Степико М. Т. Українська ідентичність: феномен і засади формування : монографія / М. Т. Степико. – К. : НІСД, 2011. – 336 с.

Чемер Софія Павлівна
студентка 2 курсу, групи МВ-22002Б
гуманітарно-педагогічного факультету
Науковий керівник: Гольцов А.Г.
Національний університет біоресурсів і
природокористування України
м.Київ

ВПЛИВ ГОЛОДОМОРУ 1932-1933 РР. НА МІЖЕТНІЧНІ ВІДНОСИНИ В СРСР ТА ЙОГО НАСЛІДКИ ДЛЯ РІЗНИХ НАЦІОНАЛЬНИХ СПІЛЬНОТ

Голодомор 1932-1933 років був штучно створеною катастрофою, яка призвела до загибелі мільйонів людей, в основному в Україні. Він мав катастрофічний вплив на міжетнічні відносини в СРСР. Голодомор призвів до зростання недовіри та страху між різними національними групами. Українці, які були найбільшою жертвою голодомору, стали вважати, що інші народи, особливо росіяни, були причетні до їхнього страждання. Росіяни, зі свого боку, стали боятися українців, яких вони бачили як потенційних противників радянської влади. Голодомор також призвів до зростання національної ідентичності серед різних народів СРСР. Українці, які пережили голодомор, стали

ще більш усвідомлювати свою національну ідентичність. Вони стали бачити себе як окремий народ, який має свою власну історію та культуру [1, с.206].

Наслідки голодомору для різних національних спільнот. Голодомор мав різний вплив на різні національні спільноти в СРСР. Українці, які були найбільшою жертвою голодомору, зазнали найбільших втрат. За оцінками, від голоду в Україні загинуло близько 4 мільйонів людей, що становить близько 13% населення. Інші національні групи також зазнали втрат від голодомору, але в меншій мірі. У Росії загинуло близько 2 мільйонів людей, що становить близько 6% населення. У Білорусі загинуло близько 1 мільйона людей, що становить близько 3% населення. Голодомор також мав значний вплив на соціальний та економічний статус різних національних груп. Українці, які були найбільшою жертвою голодомору, втратили значну частину свого земельного господарства та худоби. Це призвело до їхнього економічного занепаду та послаблення їхнього соціального статусу. Голодомор також мав глибокий вплив на національну пам'ять різних народів. Він став важливою частиною історії всіх народів, які проживали в СРСР. Він має глибоке значення для формування національної ідентичності різних народів [2, с.368].

Особливості впливу голодомору на різні національні спільноти в СРСР. Ось деякі з особливостей впливу голодомору на різні національні спільноти в СРСР: Українські села були найбільш постраждалими від голодомору. У деяких українських селах загинуло до 80% населення. Це призвело до значних змін у соціальній структурі українських сіл. Голодомор призвів до зростання українського націоналізму. Українці, які пережили голодомор, стали ще більш усвідомлювати свою національну ідентичність. Вони стали бачити себе як окремий народ, який має свою власну історію та культуру. Голодомор призвів до зростання недовіри та страху між українцями та іншими народами СРСР. Українці, які пережили голодомор, стали вважати, що інші народи, особливо росіяни, були причетні до їхнього страждання. Росіяни, зі свого боку, стали боятися українців, яких вони бачили як потенційних противників радянської влади [3, с.1-7].

Висновки: Голодомор 1932-1933 років був жахливою трагедією, яка мала глибокий вплив на міжетнічні відносини в СРСР. Він призвів до зростання недовіри та страху між різними національними групами, а також до зростання національної ідентичності серед різних народів.

Використані джерела:

1. Дзюба, І. Голодомор. Трагедія України. Київ: Смолоскип.(1988), с. 304.

2. Мацюк, В. Голодомор. Голодомор 1932-1933 років в Україні: монографія. Київ: Критика.(2008), с.448.
3. Мацюк, В. Наслідки голодомору 1932-1933 років для різних національних спільнот в СРСР. Наукові записки Національного університету "Острозька академія", 28(3), 169-175, с.1-7.

Криворучко Вікторія Георгіївна,

студентка IV курсу

групи МВ-200016, спеціальності «Міжнародні відносини,
суспільні комунікації та регіональні студії»

Національний університет біоресурсів та

природокористування України

(м. Київ, Україна)

Науковий керівник: доктор політичних наук

Гольцов А.Г.

ГОЛОДОМОР ЯК ІНСТРУМЕНТ ПОЛІТИКИ СТАЛІНІЗМУ

Голодомор 1932-1933 років в Україні, одна з найтрагічніших сторінок історії ХХ століття, став не просто гуманітарною катастрофою, але й потужним інструментом політики сталінізму. Цей період в історії України викриває жорстоку реальність тоталітарного режиму, який використовував голод як засіб репресій та політики геноциду стосовно української нації.

Сталін виявляв глибоке побоювання щодо можливості контрреволюційних рухів, особливо акцентуючи увагу на Україні через її сильні націоналістичні та сепаратистські настрої, а також через виражений озброєний опір насильницькій колективізації. Страх перед контрреволюцією виявлявся не лише в Україні, а й серед противників колективізації у самій Москві. Особливу підозру в Сталіна викликала українська національно орієнтована інтелігенція, яку він часто розглядав як «агентів Польщі». У цьому контексті, Голодомор став для нього інструментом боротьби з потенційною контрреволюцією, зокрема в Україні, де він вважав такий ризик найвищим. “Для припинення розвитку українського національного руху російська держава заборонила українські організації у “громадській та політичній сферах, щоб уникнути політичної нестабільності” [1, с. 35].

Використання військової сили для контролю України було одним із ключових елементів сталінської політики. Введення майже мільйона солдатів на територію України не тільки під комуністичними, але й під імперіалістичними гаслами, свідчить про спрямованість Радянської влади на підкорення і експлуатацію українських ресурсів.

Економічна та політична експлуатація України в радянський період відображає суттєвий потенціал України в галузі господарства, який був використаний Сталіним для задоволення потреб Радянського Союзу. Україна

мала значний аграрний та промисловий потенціал, який став ключовим елементом в економічних планах Сталіна.

Аграрний сектор України був особливо важливим для Сталіна. Україна традиційно відома як "житниця Європи", завдяки своїм родючим чорноземам, які є ідеальними для вирощування зернових, особливо пшениці та кукурудзи. Це робило Україну стратегічно важливим регіоном для забезпечення хлібом не тільки місцевого населення, але й інших регіонів СРСР.

Промисловий потенціал України також мав велике значення. Україна була багата на мінеральні ресурси, зокрема на вугілля та залізну руду, що були необхідні для розвитку важкої промисловості. Донбас став одним із головних центрів видобутку вугілля, а Кривий Ріг – центром залізничної промисловості. Ці ресурси були критично важливими для промислового зростання та військово-промислового комплексу СРСР.

Енергетичні ресурси України, включаючи вугілля та нафту, також відігравали важливу роль в радянській економіці. Енергія була необхідна для підтримки швидкого промислового розвитку, особливо в період індустріалізації.

Сталінська політика щодо України полягала у привласненні цих ресурсів без урахування потреб місцевого населення. Це не тільки спотворило економічний розвиток України, але й призвело до гуманітарних катастроф, таких як Голодомор. Україна була змушена спеціалізуватися на виробництві зернових, часто за рахунок власних потреб у продовольстві, а її промислові та енергетичні ресурси були використані для задоволення потреб інших регіонів СРСР.

Таким чином, економічний та господарський потенціал України став об'єктом інтенсивної експлуатації в радянські часи, що мало далекосяжні наслідки як для економічного розвитку країни, так і для добробуту її населення.

Голод як наслідок державної політики: Голодомор не виник випадково чи як результат природних катастроф. Він був безпосередньо спровокований державною політикою Сталіна і став неминучим результатом тоталітарного режиму, який прагнув знищити будь-які форми автономії.

Сталінська політика як війна проти України: Колективізація та хлібозаготівлі, що здійснювалися за принципом воєнної акції, стали частиною цієї війни. Сталін свідомо пішов на виголодження українського населення, вважаючи ці жертви виправданими для досягнення своїх цілей.

Національна політика та вплив на селянство: Сталінська політика щодо національних республік, особливо України, мала на меті придушення національної ідентичності та експлуатацію сільськогосподарських ресурсів. Номінальна політика коренізації не вирішувала реальних проблем селянства, служачи лише фасадом для подальшої експлуатації. За результатами виборів до Всеросійських установчих зборів, українські соціалісти (УПСР, УСДРП, УПСФ) здобули 53 відсотки всіх голосів у 8 українських губерніях та додаткові 15 відсотків по спільних списках українських і російських соціалістів-революціонерів. Більшовики отримали 112 [2, с. 170].

Система розподілу ресурсів як інструмент контролю: Радянська система розподілу продовольства створювала нерівність у доступі до ресурсів між

міським та сільським населенням. Селяни, які не входили в централізовану систему постачання, опинилися у вкрай складних умовах, що призвело до масового голоду. «...Колективізація вже почалася у 1931 році. ...Як совети твердять, що то неврожай був, то неправда. Урожай був на все як на збіжжя, так і на овочі, так і на городину. На все був великий рожай. ...Вони приїжджали і викачували хліб у людей...» [Теодора Тріпняк, 3, с. 832].

Враховуючи ці факти, Голодомор можна розглядати як частину більш широкої політики Сталіна, яка спрямовувалася на політичне та економічне придушення України, використання її ресурсів для розвитку Радянського Союзу, а також на знищення української національної ідентичності. Голодомор, таким чином, став не лише трагедією величезних масштабів, але й потужним символом зловживання владою та людської жорстокості в умовах тоталітарного режиму.

Використана література:

1. Епплбом, Енн. Червоний голод. Війна Сталіна проти України Червоний голод. Війна Сталіна проти України. Наш Формат, 2008. 440 с.
2. Jurij Borys. The Sovietization of the Ukraine, 1917-1923. Едмонтон, 1980. 515 с.
3. Великий голод в Україні 1932-33 рр.: у IV томах / за ред. Мейс, Джеймс. К.5 Вид. дім „Києво-Могилянська академія”, 2008. 840 с.

Бикодір Нікіта Ярославович, студента IV курсу
групи МВ-200016, спеціальності «Міжнародні відносини,
суспільні комунікації та регіональні студії»
Національний університет біоресурсів та
природокористування України
(м. Київ, Україна)
Науковий керівник: **Гольцов А.Г.**

ГОЛОДОМОР 1932-1933 рр. ЯК СПРОБА РАДЯНСЬКОЇ ВЛАДИ ЗНИЩИТИ УКРАЇНУ

Голодомор, також відомий як Великий український голод, був штучним голодом у Радянській Україні в 1932-1933 роках, який забрав життя мільйонів українців. Голодомор був частиною більш масштабного радянського голоду 1930-1933 років, який охопив основні зерновиробничі райони Радянського Союзу.

Хоча науковці сходяться на думці, що причиною голоду була людська вина, питання про те, чи є Голодомор геноцидом, залишається дискусійним.

Деякі історики приходять до висновку, що голод був навмисно сконструйований Йосипом Сталіним, щоб ліквідувати український рух за незалежність. Інші вважають, що голод був насамперед наслідком швидкої радянської індустріалізації та колективізації сільського господарства.

Політика примусової колективізації, запроваджена радянським урядом, мала на меті ліквідувати індивідуальне сільське господарство і замінити його колективними господарствами (колгоспами). Конфіскація зерна та іншої сільськогосподарської продукції в українських селян призвела до серйозного порушення традиційної системи ведення сільського господарства. Радянський уряд під керівництвом Сталіна навмисно конфісковував зерно та інші продукти харчування в Україні, залишаючи населення без достатнього прожитку. Зернові квоти були встановлені нереально високими, що призвело до масових конфіскацій і залишило українців без достатньої кількості їжі, щоб прогодувати себе.

Багато хто розглядає Голодомор як частину більш широких зусиль радянського уряду, спрямованих на придушення української національної ідентичності та прагнення до незалежності. Українське селянство, особливо заможні та незалежні селяни (куркулі), стали мішенню для радянського уряду через масові арешти, депортації та страти. Інтелігенція, культурні діячі та всі, хто сприймався як загроза радянському контролю в Україні, також були репресовані.

Як висновок, можу сказати що Голодомор мав глибокий і тривалий вплив на українське суспільство, призвівши до демографічного дисбалансу, травми та глибокої недовіри до центральної влади. Пам'ятають про Голодомор залишається важливим аспектом української національної ідентичності, а зусилля, спрямовані на визнання його геноцидом, набрали обертів після здобуття Україною незалежності в 1991 році. Отже, Голодомор 1932-1933 років є темною сторінкою в історії України, позначеною спустошливим голодом, який забрав життя мільйонів людей. Докази переконливо свідчать про те, що ця трагедія була не просто наслідком природних факторів, а скоріше

цілеспрямованою і систематичною спробою радянського уряду під керівництвом Йосипа Сталіна знищити Україну. Цілеспрямовані дії проти селянства, серця української культури і традицій, відображали прораховану стратегію викорінення елементів, які сприймалися як загроза радянському контролю. Придушення опозиції, цензура та пропаганда ще більше підкреслюють зрежисований характер Голодомору. Заперечення та викривлення радянським урядом справжніх причин голоду свідчить про свідоме намагання приховати масштаби трагедії як всередині країни, так і на міжнародній арені.

Церінг Єлизавета Андріївна,

студентка 4-го курсу, групи МВ-200016

гуманітарно-педагогічного факультету

Науковий керівник: Гольцов А. Г.

Національний університет біоресурсів

і природокористування України

м. Київ

СМЕРТЕЛЬНИЙ ЗАДУМ СТАЛІНА: ШТУЧНИЙ ГОЛОДОМОР І УКРАЇНСЬКА ТРАГЕДІЯ

Менш, ніж за один рік, а саме з 1932 по 1933 рік, в Україні загинуло 3,9 мільйона осіб [1]. Майже 4 мільйони людей, і це тільки за офіційними даними. Для порівняння, населення столиці України, міста Київ, становить 2 950 702 (за даними за 2022 рік). Тільки уявіть, що приблизно за 8 місяців населення Києва повністю вимерло.

Голодомор, термін, що походить від українських слів, які означають "вбивати голодом", залишається моторошною сторінкою історії, яка вимагає нашого пильного вивчення.

В основі цієї трагедії лежить авторитарне правління Йосипа Сталіна, політика і дії якого відіграли ключову роль у катастрофі. Централізуючи сільськогосподарське виробництво через колективізацію, Сталін прагнув встановити контроль над Україною і придушити будь-яке інакомислення. Насильницька колективізація призвела до конфіскації зерна та худоби, зануливши народ у штучний голод.

Одним із ключових документів, що відображає політику Сталіна, є Закон «Про п'ять колосків» [2] - радянський акт 1932 року, що криміналізував розкрадання соціалістичної власності, включаючи продукцію колгоспів. Цей закон ефективно забороняв українським селянам брати навіть невелику кількість зерна для особистого споживання, погіршуючи умови голоду. "Указ 7-8" розкриває директиви радянського керівництва, що явно вказували на конфіскацію зерна українських селян, поглиблюючи голод і призводячи до руйнівних наслідків.

Розглядаючи ключові історичні події, ми простежуємо послідовність рішень, які перетворили регіон, відомий як "житниця Європи", на спустошений ландшафт відчаю. Голодомор не був наслідком стихійних сил, а скоріше навмисним актом. Такі події, як Закон про Голодомор, що криміналізував заготівлю продовольства як акт саботажу, поставили український народ на межу вимирання.

У відчаю, що охоплював країну, поширювався канібалізм через відсутність їжі, покликаний населення виживати за будь-яку ціну. Такий апокаліптичний акт став свідченням не лише про нестерпні страждання, але й про повне відчуження влади від гуманітарних принципів, розкриваючи глибокий моральний розкол в тоталітарному режимі.

Відповідальність Сталіна за Голодомор не може бути применшена. За допомогою пропаганди та заперечення диктатор намагався приховати справжню природу голоду, але докази є неспростовними. Це дослідження висвітлює моральну та юридичну відповідальність Сталіна за смерть мільйонів

українців, підкреслюючи масштаби трагедії та її тривалий вплив на колективну пам'ять української нації.

Варто вказати цитату радянського дисидента та публіциста Ігора Буніча [3]: *«Якщо порівняти ці події з гітлерівським геноцидом євреїв, то треба визнати, що нацисти були набагато гуманнішими у власній країні. Ворог був визначений чітко. Якщо ти єврей — ти ворог, якщо ні, то ні. Як пощастило народитися. Такі ж ярлики, як „буржуй“, „ворог народу“, „кулак“, „підкуркульник“ та інші — могли бути навішені на кого завгодно і в будь-якій кількості. У цьому й полягає головна відмінність масового терору від терору вибраного.»*

Отже, Голодомор в Україні (1932-1933 рр.) був штучним голодом, організованим Йосипом Сталіном за допомогою таких політик, як примусова колективізація та конфіскація зерна. Свідома відмова в гуманітарній допомозі посилювала страждання, що призвело до мільйонів смертей. Роль Сталіна в цій трагедії добре задокументована, вона визначила історичну динаміку відносин між Росією та Україною. Голодомор слугує суворою нагадуванням про наслідки авторитарного правління, впливаючи не лише на двосторонні відносини, але й на глобальне сприйняття радянської спадщини.

Використані джерела:

1. Голодомор в Україні. 10 головних фактів URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-55061222>
2. 1932 – ухвалено закон «про п'ять колосків» URL: 1932 – ухвалено закон «про п'ять колосків» (uinp.gov.ua)
3. Сталінські репресії URL: https://tsdea.archives.gov.ua/usefond/f_23/153-05/stoj/uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A1%D1%82%D0%B0%D0%BB%D1%96%D0%BD%D1%81%D1%8C%D0%BA%D1%96_%D1%80%D0%B5%D0%BF%D1%80%D0%B5%D1%81%D1%96%D1%97.html

Сивириненко Анастасія Володимирівна

студентка 2 курсу, групи МВ-22002Б

гуманітарно-педагогічного факультету

Науковий керівник: Гольцов А.Г.

Національний університет біоресурсів і

природокористування України

м.Київ

МІЖНАРОДНА РЕАКЦІЯ НА ГОЛОДОМОР 1932-1933 рр.: РЕАКЦІЯ СВІТОВОЇ СПІЛЬНОТИ ТА ПОЛІТИЧНИХ ЛІДЕРІВ

Міжнародна реакція на Голодомор 1932-1933 років в Україні визначена не лише масштабом трагедії, але й складністю політичного контексту. Аналізуючи реакцію світової спільноти та політичних лідерів, можна виявити декілька ключових аспектів. Багато країн та міжнародних організацій обирали стратегію мовчання або нейтралітету. Велика Британія, США та Франція, не дивлячись на власні інформаційні джерела про Голодомор, утримувалися від рішучих дій.

Слід відзначити, що активна реакція деяких політичних діячів була обмежена реаліями міжнародної політики того часу. Наприклад, Леон Троцький, усвідомлюючи страхітливі наслідки Голодомору, стикався з обмеженнями у власних можливостях впливу на події. Варто відзначити позитивні аспекти, такі як деякі ініціативи громадських організацій та індивідуальних активістів. Гуманітарні місії та фонди, такі як Американський Червоний Хрест, намагалися надавати допомогу постраждалим в Україні, незважаючи на складні умови.

Голодомор 1932-1933 років, що забрав мільйони людських життів в Україні, комуністичний режим добре спланував, чітко реалізував, а далі будь-що

намагався приховати правду про цей злочин, назавжди знищити бодай крихти пам'яті про нього. [1, с.4]

Інформація про Голодомор стала доступною затримано і поступово, оскільки радянський уряд активно приховував цю трагедію. Перші сигнали про серйозні проблеми в Україні з'явилися вже в середині 1930-х років, але реальний обсяг та страхітливі наслідки голоду стали більш відомими у світі лише з часом. Очевидці та втікачі: Перші свідчення та звіти про Голодомор надходили від тих, хто вдалися до інших країн. Очевидці подій та емігранти стали джерелами інформації. Журналісти та іноземні спостерігачі: Деякі іноземні журналісти та спостерігачі, які мали можливість перебувати в СРСР, також спробували донести до світу інформацію про голод та гуманітарні кризи. Гуманітарні організації: Деякі гуманітарні організації, такі як Американський Червоний Хрест, ініціювали гуманітарні місії та намагалися надати допомогу. Це допомагало привернути увагу світу до проблеми. Поступове відкриття архівів: З часом, після розпаду Радянського Союзу, розкриття архівів та доступ до історичних матеріалів дозволили краще розуміти масштаби та наслідки Голодомору.

Таким чином, інформація про Голодомор поширювалася поступово через ряд каналів, і лише з часом світова громадськість стала повніше усвідомлювати цю трагедію. Радянська влада злочинно замовчувала факт голоду. Жодної офіційної згадки про цю жахливу трагедію не було зроблено. Офіційно голоду не було. Керівництво СРСР свідомо дезорієнтувало світову громадськість. У січні 1933 р. Нарком закордонних справ СРСР М. Литвинов зробив спеціальну заяву про відсутність голоду в країні. Режим відмовився від зовнішньої допомоги. [2, с.18]

Львів та Галичина, перебуваючи під польським пануванням, стали одними з джерел інформації про голод в Україні. Це інформування було важливим кроком для привертання уваги світу до трагедії. Дії Львова та Галичини щодо організації допомоги голодуючим свідчать про важливий аспект міжнародної реакції. Ці ініціативи підсилили усвідомлення та мобілізацію громадськості в

інших країнах. Важливою частиною міжнародної реакції стала активна участь Української греко-католицької церкви в розкритті інформації та наданні допомоги. Голос церкви мав велику вагу у формуванні світового реагування на Голодомор. Львів – Галичина, яка у 30-х роках минулого століття була під пануванням Польщі, інформувала світ про страшний голод у Великій Україні, організовувала допомогу голодуючим, українці вдавались і до більш радикальних протестів. Потужним був голос Української греко-католицької церкви.

Як політичні лідери реагували на Голодомор ? Багато країн виражали обурення, але деякі утримувались від рішучих дій, оскільки боялися погіршити вже напружені міжнародні відносини.

Наприклад, у США президент Франклін Рузвельт вибірково ізолював голодомор від своєї зовнішньої політики, можливо, частково через спроби встановлення дипломатичних відносин з Радянським Союзом.

Британія також зберігала обережний підхід, оскільки вона вела переговори щодо торгівлі з СРСР та стурбована можливим втратженням дипломатичних переваг.

Уряд Німеччини та Італії приймали важливу роль у відсутності рішучої реакції на голодомор. Адольф Гітлер та Беніто Муссоліні вибирали невтручання у внутрішні справи Радянського Союзу, спираючись на свої політичні та ідеологічні інтереси.

Також, Ліга Націй, хоча висловлювала занепокоєння, не вжила ефективних заходів для допомоги. Здебільшого це пов'язувалося з політичними обставинами та внутрішніми суперечностями серед країн-членів Ліги Націй.

Висновок: міжнародна реакція на голодомор 1932 року відображала складність політичних відносин та зіткнення інтересів між країнами. Багато політичних лідерів, хоча висловлювали обурення страшними розмірами трагедії, стикалися з політичними вагомими виборами, які впливали на їхні дії. Зокрема, країни, які вели торгівлю чи вели дипломатичні переговори з Радянським Союзом, були обережні у вираженні критики. Наприклад, США та

Велика Британія, дбаючи про свої власні інтереси, утримувалися від рішучих заходів, боячись погіршення відносин з Кремлем. Ліга Націй, яка мала реагувати на такі глобальні проблеми, також не змогла прийняти конкретних заходів через внутрішні суперечності між своїми членами та відсутність єдиної стратегії.

Отже, хоча світ виражував обурення, міжнародна реакція на голодомор 1932 року залишилася приглушеною і обмеженою політичними та економічними факторами.

Література

1. Файзулін, Я. Репресовані щоденники. Київ: Фенікс. 2018. 352 с.
2. Верстюк, В. Голодомор, геноцид українського народу 1932-1933. Київ: Український інститут національної пам'яті. Видавництво імені Олени Теліги. 2008. 25с.

Ницька Діана Віталіївна

Студентка 1 курсу, спеціальність “Філологія”

Гуманітарно-педагогічний факультет

Голодомор 1932-1933 років: Геноцид українського народу

В історії бурхливого ХХ-го століття Голодомор 1932-33 років в Україні посідає особливе місце.

Перший масовий голод, що розпочався відразу ж після закінчення громадянської війни та придушення української революції, охопив значну частину України: Запорізьку, Донецьку, Катеринославську, Миколаївську, Одеську губернії. Причини його частково мали об'єктивний характер - посуха 1921 року, економічні наслідки першої світової та громадянської воєн. Але найголовнішими чинниками стали: крах сільськогосподарської практики тодішнього режиму, скорочення посівних площ у колишніх хлібородних районах внаслідок політики воєнного комунізму, директивні методи компартійного керівництва, яке розподіляло наявні продресурси на користь промислових центрів, передусім тих, що знаходилися поза межами України.

Голод 1932-33 років охопив ті ж самі регіони України, але цього разу його спричинили, насамперед, політичні чинники. Голодомор 1932-1933 рр. був не

випадковим явищем природного чи соціального походження, а наслідком цілеспрямовано застосованого тоталітарною владою терору голодом, тобто геноцидом.

Масове фізичне винищення українських хліборобів штучним голодом було свідомим терористичним актом сталінської політичної системи проти мирних людей, проти українців як нації і, зокрема, проти селян як класу. Внаслідок чого зник не тільки численний прошарок заможних і незалежних від держави селян-підприємців, але й цілі покоління землеробського населення. Було підірвано соціальні основи нації, її традиції, духовну культуру та самобутність. Головною метою організації штучного голоду був підрив соціальної бази опору українців проти комуністичної влади та забезпечення тотального контролю з боку держави за всіма верствами населення.

За розпорядженнями уряду, заборонялась будь-яка торгівля в сільській місцевості, призупинялося продовольче постачання сіл, переслідувалося та каралося на 10 років ув'язнення розстріл будь-яке використання хліба для оплати праці в районах, що не виконали хлібозаготівельних планів, запроваджувалася система натуральних штрафів, товарних репресій. Питома вага українського зерна в загальносоюзному обсязі хлібозаготівель сягала більше третини, а по окремих регіонах перевищувала планові завдання для Північного Кавказу, Центрально-Чорноземного регіону, Казахстану та Московської області разом узятих.

Наслідки Голодомору

Коли дослідники говорять про Голодомор 1932-33 рр., мається на увазі період з квітня 1932 по листопад 1933 рр. Саме за ці 17 місяців, тобто, приблизно за 500 днів, в Україні загинули мільйони людей. Пік голодомору прийшовся на весну 1933 року. В Україні тоді від голоду вмирало 17 людей щохвилини, 1000 - щогодини, майже 25 тисяч - щодня...

Найбільш постраждали від голоду колишні Харківська і Київська області (теперішні Полтавська, Сумська, Харківська, Черкаська, Київська, Житомирська). На них припадає 52,8% загиблих. Смертність населення тут перевищувала середній рівень у 8-9 і більше разів.

У Вінницькій, Одеській, Дніпропетровській рівень смертності був вищий у 5-6 разів. У Донбасі - у 3-4 рази. Фактично, голод охопив весь Центр, Південь, Північ та Схід сучасної України. В таких же масштабах голод спостерігався у тих районах Кубані, Північного Кавказу та Поволжя, де жили українці.

Дослідники називають різні цифри загиблих під час голодомору: 5, 7, 9 та 10 мільйонів. Але, в будь-якому випадку, мова йде про МІЛЬЙОНИ безневинних жертв. А з урахуванням непрямих жертв (внаслідок повного фізичного виснаження, тифу, кишково-шлункових отруєнь, канібалізму, репресій, самогубств на ґрунті розладу психіки та соціального колапсу), за приблизними підрахунками, голодомор забрав життя 14 мільйонів людей.

Глибокий слід, залишений Голодомором 1932— 1933 рр. в історії України, накладається на слід від інших трагедій, що випали на долю українського народу у ХХ столітті. Громадянська війна і голод 1921-23 років, репресії 1937-1938 років, війна 1941- 45 рр., німецька окупація і Голокост, голод 1946-1947 рр... Однак якщо потрібно і взагалі можливо зважити наслідки багаторазових потрясінь, гуманітарні наслідки Голодомору не зрівняються ні з чим.

Міжнародні аспекти визнання Голодомору як геноциду

Поняття „геноцид” було введено у міжнародно-правове поле лише ухваленою 11 грудня 1946 року резолюцією 96(І) Генеральної Асамблеї ООН, яка визначила: “Згідно з нормами міжнародного права, геноцид є злочином, який засуджує цивілізований світ і за здійснення якого головні винуватці мають бути піддані покаранню”.

9 грудня 1948 року ГА ООН одногolosно прийняла „Конвенцію про попередження злочину геноциду і покарання за нього”, яка набула чинності з 12 січня 1951 р.

У статті І Конвенції проголошується: „Сторони, які домовляються, підтверджують, що геноцид, незалежно від того, чи здійснений він у мирний або воєнний час, є злочином, який порушує норми міжнародного права, і проти якого вони зобов’язуються вживати заходи попередження і карати за його здійснення”. Стаття ІІ подає визначення геноциду: „Дії, здійснювані з наміром знищити повністю або частково будь-яку національну, расову або релігійну групу як таку». Під знищенням розуміється:

- вбивство членів групи;
- заподіяння серйозних тілесних ушкоджень або розумового розладу членам групи;
- навмисне створення життєвих умов, розрахованих на цілковите або часткове фізичне знищення її;
- вжиття заходів, розрахованих на попередження дітонароджуваності у середовищі такої групи і, нарешті, д) насильницька передача дітей з однієї людської групи в іншу”.

Організація Об’єднаних Націй, як колективний голос міжнародного співтовариства, покликаний стояти на сторожі поваги до універсальних прав і свобод людини, також має сприяти донесенню правди про пережите українським народом лихоліття. Забезпечення схвалення відповідного документа в ООН – є одним із основних завдань нашої держави.

В рамках своєї діяльності як на двосторонньому, так і багатосторонньому рівнях Україна виступає за встановлення історичної правди і вшанування міжнародним співтовариством пам’яті про мільйони українців, котрі були цілеспрямовано знищені сталінським режимом.

Світ, де тоталітаризм у тих чи інших формах продовжує існувати, повинен знати правду про Голодомор, адже ці знання дозволять йому уникнути подібних трагедій у майбутньому.

Разом з тим, слід чітко усвідомлювати, що активність України в контексті забезпечення міжнародного визнання Голодомору 1932-33 рр. геноцидом українського народу не спрямована проти жодної нині існуючої держави. Це, зокрема, означає, що відповідна резолюція, прийнята в рамках будь-якої міжнародної організації, не передбачатиме жодних фінансових наслідків.

Дементьєва Вікторія
Вікторівна
студент 1 курсу,
спеціальність «Садівництво
плодовоовочівництво та
виноградарство»,
факультет агробіологічний

ГОЛОДОМОР-ГЕНОЦИД ЯК ЧИННИК РУЙНАЦІЇ ТРАДИЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ УКРАЇНЦІВ

Український народ завжди славився своєю багатою культурною спадщиною та глибокими традиціями. Проте, 20-те століття стало періодом важких випробувань для українського народу. Однією з найбільших трагедій української історії був Голодомор, який не лише призвів до масового голоду та смерті, але й суттєво позначився на традиційній культурі українців.

I. Контекст Голодомору-геноциду

Голодомор 1932-1933 років в Україні був результатом серії політичних та соціальних реформ, проведених комуністичним режимом Сталіна. Однією з головних причин страшного голоду була колективізація сільського господарства та конфіскація хліба, що призвело до масової смертності серед сільського населення України.

II. Вплив Голодомору на традиційну культуру

Втрата народних звичаїв та обрядів: Голодомор призвів до втрати багатьох народних свят, обрядів та традицій, оскільки сільське населення було вимушене відмовитися від цих обрядів у зв'язку з боротьбою за виживання.

Спадщина втрачених поколінь: Багато молодих людей померли від голоду під час Голодомору, що призвело до втрати потенційних носіїв традиційної культури. Інших молодих людей відірвали від свого родинного гнізда, і вони втратили зв'язок з традиціями свого народу.

Зміни в харчуванні та кулінарії: Голодомор спричинив зміни в харчуванні, оскільки багато традиційних страв стали недоступними через відсутність продуктів. Багато українців були вимушені переходити на менш смачні та неситні страви.

III. Відродження культурної спадщини після Голодомору

Хоча Голодомор запустив серйозні виклики традиційній культурі українців, український народ виявив надзвичайну стійкість та відновив свою культурну спадщину. Ось декілька шляхів, якими це стало можливим:

Спадщина в мистецтві і літературі: Багато видатних українських письменників та митців відобразили Голодомор у своїх творах, що допомогло зберегти пам'ять про цю трагедію та підтримати національний дух.

Поновлення народних обрядів: Після скорботного періоду, пов'язаного із Голодомором, багато українців почали відновлювати свої народні обряди, свята та традиції, відновлюючи зв'язок з культурою свого народу.

Освіта та дослідження: Українці стали активніше вивчати свою історію та культуру, включаючи трагічний період Голодомору. Це сприяло збереженню пам'яті про цю подію та підтримало розвиток української культури.

IV. Висновок

Голодомор-геноцид 1932-1933 років справив значний вплив на традиційну культуру українців, призводячи до втрати народних обрядів, змін у харчуванні та загибелі молодих поколінь. Проте українці виявили надзвичайну стійкість та відновили свою культурну спадщину через мистецтво, літературу, відновлення традицій та освіту. Голодомор залишив глибокий слід у серцях українців, але також сприяв збереженню та відродженню їхньої культурної спадщини.

